

Sygn. akt III AUa 200/26



WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2026 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: [REDACTED] [REDACTED]

Protokolant: [REDACTED]

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 lipca 2026 r. w Białymstoku

sprawy z odwołania [REDACTED]

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Płocku

o wysokość emerytury

na skutek apelacji [REDACTED] [REDACTED] **i Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddział w Płocku**

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych z dnia 24 lutego 2026 r. sygn. akt III U 79/26

oddala obie apelacje.

Sygn. akt III AUa 200/26

Uzasadnienie

[REDACTED] złożył odwołanie od decyzji ZUS Oddziału w Płocku z dnia 18 grudnia 2025 r., przyznającej mu od 1 grudnia 2025 r. prawo do emerytury w powszechnym wieku. Wniósł o jej zmianę i obliczenie emerytury w wieku

powszechnym, bez zastosowania regulacji zawartej w art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przy uwzględnieniu stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, zawartego w wyroku z dnia 4 czerwca 2024 r. w sprawie SK 140/20 oraz o wyrównanie świadczenia od 1 grudnia 2025 r.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie podnosząc, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw, dlatego brak było podstaw pominięcia art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 24 lutego 2026 r.: zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że poczynawszy od dnia 1 grudnia 2025 r. ustalił wysokość emerytury [REDAKTOWANE] na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych bez pomniejszenia podstawy jej obliczenia o kwoty stanowiące sumę pobranych emerytur w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. do 18 listopada 2016 r. (pkt 1), w pozostałym zakresie odwołanie oddalił (pkt 2), stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 3) oraz wzajemnie zniósł koszty zastępstwa prawnego między stronami.

Sąd Okręgowy ustalił, że [REDAKTOWANE] urodził się 18 listopada 1950 r. Decyzją z dnia 2 marca 2011 r. ZUS przyznał mu prawo do emerytury wcześniejszej od 8 lutego 2011 r. W dniu 3 grudnia 2025 r. odwołujący złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury w powszechnym wieku. W dacie składania wniosku odwołujący miał ukończony wiek 75 lat. Zaskarżoną decyzją z dnia 18 grudnia 2025 r. ZUS przyznał mu prawo do emerytury w wieku powszechnym od 1 grudnia 2025 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku. W decyzji tej, organ rentowy, przyznając mu emeryturę na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obliczył wysokość świadczenia zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 26 ustawy emerytalnej i z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy. Podstawa obliczenia emerytury została pomniejszona o kwotę wcześniej pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie społeczne. Poczynawszy od 1 stycznia 2013 r. powszechny wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 października 1950 r. do dnia 31 grudnia 1950 r. wynosił co najmniej 66 lat.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za częściowo zasadne. Sąd wskazał, że ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2012.637 z dnia 6 czerwca 2012 r.), dokonano m.in. nowelizacji przepisu art. 25 ustawy emerytalno-rentowej przez dodanie w art. 25 ustępu 1b. Odwołujący powoływał się w niniejszej sprawie na wyrok Trybunału Konstytucyjny z dnia 4 czerwca 2024 r. (sygn. akt SK 140/20). W wyroku tym TK orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2012 r., jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd zwrócił uwagę, że Trybunał Konstytucyjny podtrzymał wcześniejszą linię orzecznictwa, wyrażoną w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. (sygn. akt P 20/16), przyjmując, że regulacja zawarta w art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w stosunku do osób, które wniosek o przyznanie emerytury w wieku obniżonym złożyły do dnia ogłoszenia ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, jest niezgodna z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Odnosząc powyższe uwagi do niniejszej sprawy Sąd wskazał, że [REDAKTOWANE] wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury złożył w lutym 2011 r. W momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego, nie miał więc świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze jego przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. W konsekwencji za zasadne uznać należało zdaniem Sądu przyznanie odwołującemu prawa do obliczenia emerytury powszechnej z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Sąd uznał, że odwołującemu należy obliczyć od 1 grudnia 2025 r. wysokość emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego bez pomniejszenia jej podstawy o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych. Sąd uznał też, że chodzi o emerytury wcześniejsze pobrane przez odwołującego do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, obowiązującego wówczas mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 października 1950 r. do dnia 31 grudnia 1950 r. , czyli co najmniej 66 lat. Odwołujący osiągnął go w dniu 18 listopada 2016 r. Z wnioskiem o emeryturę w wieku powszechnym, jak zauważył Sąd, wystąpił jednak dopiero w dniu 3 grudnia 2025 r.,

a emeryturę tę przyznano mu od 1 grudnia 2025 r., a więc w wieku 75 lat i 12 dni. Takie opóźnienie w wystąpieniu z wnioskiem o emeryturę powszechną było w ocenie Sądu niewątpliwie rozwiązaniem korzystnym dla ubezpieczonego, który pobierając emeryturę wcześniejszą, powiększał nadal swój kapitał emerytalny korzystając z ponadnormatywnych waloryzacji tak zgromadzonych składek oraz kapitału początkowego, bez partycypacji w tworzeniu funduszu emerytalnego. Zdaniem Sądu, nie należało więc odliczać kwot emerytur wcześniejszych, pobranych przez odwołującego tylko do 18 listopada 2016 r., tj. osiągnięcia wieku emerytalnego ex lege. Odwołujący, w dacie uzyskania wieku 66 lat zdawał bowiem już sobie sprawę z treści przepisu art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż obowiązywał on już od 3 lat. Gdyby wniosek o emeryturę powszechną złożył w listopadzie 2016 r., otrzymałaby ją od 18 listopada 2016 r. Tym samym nie miałyby potrąconych emerytur wcześniejszych, pobranych po tej dacie. Odwołujący już od listopada 2016 r. miał możliwość bezzwłocznego zrealizowania swojego uprawnienia do emerytury powszechnej od 18 listopada 2016 r. i tym samym wyeliminowania negatywnych skutków pomniejszania podstawy wymiaru emerytury powszechnej, także co do świadczeń pobieranych po tej dacie. Skoro jednak odwołujący z wnioskiem o emeryturę powszechną wystąpił później, niż mógłby, biorąc pod uwagę przepisy art. 24 ustawy emerytalnej (w brzmieniu do 30 września 2017 r.), nie ma podstaw do udzielania ochrony prawnej także w zakresie potrącania emerytur wcześniejszych wypłaconych za okres od 18 listopada 2016 r. do 30 listopada 2025 r. Byłoby to nie do pogodzenia z zasadami art. 2 Konstytucji RP.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd ograniczył okres pominięcia przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej - do daty ukończenia powszechnego wieku emerytalnego i nabycia ex lege prawa do tego świadczenia. Sąd w konsekwencji oddalił odwołanie w tym zakresie co do żądania zaniechania dokonywania pomniejszeń o emeryturę wcześniejszą za okres od 18 listopada 2016 r. do 30 listopada 2025 r.

Z powyższych względów Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Organ rentowy wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego. Zaskarżonemu wyrokowi w części w zakresie pkt 1 zrzucił naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 25 ust.1b ustawy z dnia 17 grudnia 1999r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w sytuacji, gdy jest przepisem cały czas obowiązującym,

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania [REDAKTURA] kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Apelację od powyższego wyroku wniósł także [REDAKTURA].

Zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w pkt 2, czyli w zakresie w jakim przyznanie ubezpieczonemu prawa do ponownego obliczenia wysokości emerytury w wieku powszechnym bez pomniejszania podstawy jej obliczenia o sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych zostało ograniczone do osiągnięcia przez odwołującego powszechnego wieku emerytalnego oraz pkt 4 w zakresie zniesienia kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 32 i art. 67 Konstytucji RP poprzez błędną wykładnię i niepełne zastosowanie do [REDAKTURA] standardu konstytucyjnego wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono także naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i wzajemne zniesienie kosztów procesu, podczas gdy wniesienie odwołania w sprawie było jedynym środkiem ochrony prawnej jaki przysługiwał ubezpieczonemu od zaskarżonej decyzji i było jedynym sposobem na uzyskanie przez [REDAKTURA] prawa do przeliczenia emerytury z pominięciem niekonstytucyjnej regulacji, a zatem nawet pomimo częściowego oddalenia odwołania [REDAKTURA] zwrot kosztów procesu na rzecz [REDAKTURA] od organu rentowego.

Wskazując na powyższe odwołujący wniósł o przyznanie prawa do ponownego obliczenia wysokości emerytury w wieku powszechnym bez pomniejszania podstawy jej obliczenia o sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych także za okres po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w zaskarżonym wyroku [REDAKTURA] [REDAKTURA] od organu rentowego na rzecz [REDAKTURA] kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji oraz za postępowanie odwoławcze.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje były niezasadne.

Z niekwestionowanych przez strony stanu faktycznego sprawy wynika, że [REDAKTOWANE] (ur. 18 listopada 1950 r.) w dniu 7 lutego 2011 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury w wieku obniżonym. Decyzją z 2 marca 2011 r. organ rentowy przyznał prawo do emerytury wcześniejszej od 8 lutego 2011 r., tj. od daty nabycia uprawnień. Następnie decyzją z 3 grudnia 2025 r. przyznano mu prawo do emerytury powszechnej od 1 grudnia 2025 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku. Organ rentowy przyznając prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obliczył wysokość świadczenia zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 26 ustawy emerytalnej z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy. Podstawa obliczenia emerytury podlegała pomniejszeniu o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Prawo do tego świadczenia zostało zawieszone z uwagi na to, że było świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranego.

Przedmiotem postępowania sądowego toczącego się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego może być tylko to co było przedmiotem zaskarżonej decyzji. W niniejszej sprawie oznacza to, że zakres postępowania wyznacza decyzja ZUS z 18 grudnia 2025 r. ustalająca wysokość świadczenia emerytalnego bez pominięcia art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

A zatem przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie była kwestia prawna, dotycząca zasadności przeliczenia emerytury powszechnej ubezpieczonego z pominięciem regulacji zawartej w przywołanym przepisie, tj. bez pomniejszania podstawy wymiaru emerytury powszechnej o sumę kwot wcześniej pobranych emerytur wcześniejszych przy uwzględnieniu stanowiska wyrażonego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024 r., sygn. SK 140/20, że art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2012 r., jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Art. 25 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), w

brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia przez [REDAKTOWANO] wniosku o wcześniejszą emeryturę, stanowił, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem art. 185.

Z dniem 1 stycznia 2013 r. do art. 25 ustawy wprowadzony został ust. 1b stanowiący, iż jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (...), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Ustawa zmieniająca ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadzająca ww. przepis została opublikowana w Dzienniku Ustaw z 6 czerwca 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 637).

Sąd Najwyższy w motywach wyroku z 12 września 2017 r., II UK 381/16 (LEX nr 2376896) zauważył, że skorzystanie z przywileju przejścia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych, uzasadnia i proporcjonalnie usprawiedliwia pomniejszenie podstawy wymiaru emerytury ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1 i następnych ustawy emerytalnej o sumy poprzednio pobranych wcześniejszych emerytur, przy zastosowaniu mechanizmu ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w zależności od proporcjonalnego prognozowanego "średniego trwania życia" osoby uprawnionej, ponieważ osobom uprawnionym do takich samych rodzajowo świadczeń powinna przysługiwać emerytura ustalana według takich samych (równych) zasad obliczania jej wysokości bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Także w doktrynie podkreśla się, że brak odliczenia pobranych emerytur uprzywilejowywałby tę kategorię ubezpieczonych, nadużywając solidarności w relacjach między członkami wspólnoty ryzyka, w nieuzasadniony sposób uszczuplając przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz stanowi nadużycie solidarności w relacjach między członkami wspólnoty ryzyka, gdyż nałożono by na nią obowiązek sfinansowania wypłaty tej części emerytury w wieku

powszechnym, która nie znajduje pokrycia we wcześniej wniesionym (zaewidencjonowanym), lecz wydanym (to jest pomniejszonym o kwoty pobranych emerytur) wkładzie ubezpieczonego stanowiącym zasadniczy element podstawy obliczenia emerytury (zob. głosę K. Antonowa do przywołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego III UZP 6/17, OSP 2019 Nr 1, poz. 5).

Niemniej, należy zaakcentować, że możliwość ingerencji ustawodawcy w prawa podmiotowe podlega ograniczeniom wynikającym z określonych standardów. Granicę dopuszczalności ingerencji ustawodawcy w prawa podmiotowe wyznacza wymaganie, aby wprowadzane modyfikacje nie były dla jednostki zaskakujące i nie miały charakteru arbitralnego (zob. między innymi wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 19 listopada 2008 r., Kp 2/08, OTK-A 2008 Nr 9, poz. 157, cz. III, pkt 5.2; z 8 grudnia 2011 r., P 31/10, OTK-A 2011 Nr 10, poz. 114, cz. III, pkt 5.3; z 28 lutego 2012 r., K 5/11, OTK-A 2012 Nr 2, poz. 16, cz. III, pkt 4.1; z 13 czerwca 2013 r., K 17/11, OTK-A 2013 Nr 5, poz. 58, cz. III, pkt 7.1). Innymi słowy, konieczne jest, aby zastosowane zostały procedury umożliwiające zainteresowanym dostosowanie się do zaistniałej sytuacji i odpowiednie rozporządzenie swoimi prawami (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15 września 1998, K 10/98, OTK 1998 Nr 5, poz. 64). W tym kontekście Trybunał wielokrotnie wypowiadał się na temat wymagań, jakie Konstytucja narzuca wprowadzaniu w życie nowych przepisów, w tym także intertemporalnych, w zakresie, w jakim zawierają one rozwiązania mniej korzystne dla ich adresatów. Zmiana obowiązującego prawa, która pociąga za sobą niekorzystne skutki dla sytuacji prawnej podmiotów, powinna być dokonywana zasadniczo z zastosowaniem techniki przepisów przejściowych, a co najmniej odpowiedniej *vacatio legis*. Sytuacja prawna osób dotkniętych nową regulacją powinna być poddana takim przepisom przejściowym, by mogły mieć one czas na dokończenie przedsięwzięć podjętych na podstawie wcześniejszej regulacji w przeświadczeniu, że będzie ona miała charakter stabilny. Zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa nakazuje ustawodawcy należyte zabezpieczenie "interesów w toku", a zwłaszcza należytą realizację uprawnień nabytych na podstawie poprzednich przepisów (tak między innymi: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 2 marca 1993 r., K 9/92, OTK 1993, cz. I, poz. 6; z 15 lipca 1996 r., K 5/96, OTK 1996 Nr 4, poz. 30 oraz wyrok z 24 października 2000 r., SK 7/00, OTK 2000 Nr 7, poz. 256) - zob. uchwała SN z 28 listopada 2019 r., III UZP 5/19, OSNP 2020, nr 6, poz. 57 i cytowane tam orzecznictwo).

W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczność, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024 r., sygn. SK 140/20, nie został opublikowany nie ma rozstrzygającego znaczenia, ponieważ nie budzi wątpliwości, że wyrok został wydany. Co do zasady też wyrok przed jego publikacją w Dzienniku Ustaw wywołuje skutek w postaci uznania danego przepisu za niekonstytucyjny. Natomiast zasadniczym skutkiem publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z przepisem z Konstytucją jest „generalne” usunięcie tego przepisu lub jego części z porządku prawnego. Brak ogłoszenia nie uprawnia sądu powszechnego do pominięcia stwierdzonej niekonstytucyjności przepisu.

Inną rzeczą jest ocena skuteczności wyroku w kontekście składu, w którym został wydany. Brak jest procedury uprawniającej do stwierdzenia, że wyrok wydany przez Trybunał, w którego składzie brał udział sędzia [REDAKTOWANO] w wadliwej procedurze, lecz sędzia [REDAKTOWANO] Sejm i od którego prezydent odebrał przyrzeczenie, jest wyrokiem nieistniejącym. Wyroku tego nie zakwestionował też Sąd Najwyższy (wyrok z 8 stycznia 2025 r. w sprawie III USKP 121/23). W ocenie Sądu Apelacyjnego w takiej sytuacji jaka występuje w niniejszej sprawie, należy przynajmniej, o ile nie przemawiają za tym inne szczególne względy, zastosować takie rozumowanie, które pozwoli na zastosowanie prawa uwzględniającego konsekwencje wynikające z treści wyroku.

Z orzeczeń w sprawach P 20/16 i SK 140/20 wynika, że ubezpieczeni, którzy zdecydowali się na korzystanie z wcześniejszej emerytury, w szczególności ci którzy złożyli wnioski przed 6 czerwca 2012 r. nie mieli - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego – możliwości oceny swojej sytuacji prawnej według reguł wynikających z art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Nie mieli możliwości oceny skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie dano im możliwości przeprowadzenia rozumowania, z którego mogłoby wynikać, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Z takimi konsekwencjami mogły się liczyć osoby, które decydowały się na skorzystanie z prawa do wcześniejszej emerytury po ogłoszeniu ustawy nowelizującej. Dopiero od tego momentu osoby ubezpieczone mogły zapoznać się z nowymi regulacjami i podjąć świadomą decyzję, dysponując wiedzą co do jej ujemnych skutków w sferze wymiaru przyszłego świadczenia emerytalnego

po osiągnięciu przewidzianego w ustawie wieku. Należy mieć przy tym na uwadze, że zgodnie z art. 116 ust. 2 ustawy emerytalnej, cofnięcie wniosku o przyznanie świadczenia jest dopuszczalne tylko do czasu uprawomocnienia się decyzji o jego przyznaniu. Nie było zatem możliwości, aby osoby, które zostały „zaskoczone” wprowadzanymi zmianami w trakcie pobierania świadczenia, podjęły skuteczną interwencję w celu ochrony swoich interesów. Zmiana ta nastąpiła w momencie, w którym ubezpieczony nie mógł już podjąć żadnych kroków zapobiegających wystąpieniu skutków, których nie mógł się spodziewać, korzystając z jednego ze świadczeń wymienionych w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Nie budzi przy tym wątpliwości, że mechanizm pozwalający na dalsze korzystanie z możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę został wprowadzony przez ustawodawcę dla złagodzenia zmiany pomiędzy dwoma systemami emerytalnymi.

Należy wskazać, że dopuszczalność stosowania tzw. "rozproszonej kontroli konstytucyjnej" przez sądy ma miejsce w sytuacjach oczywistych, tj. wówczas, gdy w przeszłości Trybunał Konstytucyjny orzekał już o normie analogicznej do normy, która ma być zastosowana w danej sprawie, albo w przypadku powtórzenia niekonstytucyjnej normy przez ustawodawcę (tak Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 20 lipca 2021 r. II FSK 1832/16, LEX nr 3232398, podobnie Sąd Najwyższy w wyrokach z 17 marca 2016 r., V CSK 377/15, z 20 lutego 2018 r., V CSK 230/17 i z 27 listopada 2019 r., II CSK 493/18).

Z podobną sytuacją jak wyżej opisaną mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024 r. SK 140/20 jest bowiem już drugim wyrokiem, w którym orzeczona została niekonstytucyjność przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Pierwszy wyrok, zapadł w dniu 6 marca 2019 r. w sprawie o sygn. akt P 20/16. W wyroku tym Trybunał stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zastosowanie tego mechanizmu w odniesieniu do ubezpieczonej, której dotyczyła sprawa tocząca się przed pytającym sądem, spowodowało ustalenie emerytury powszechnej w wysokości niższej niż pobierana przez nią wcześniejsza emerytura.

Zatem, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dokonując wykładni prokonstytucyjnej art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, należy przyjąć, że nie może on mieć zastosowania w sytuacji faktycznej [REDAKTOWANO]. Ocena konstytucyjności prawa sprawowana przez sądy w ramach bezpośredniego stosowania Konstytucji RP służy nie tylko zapewnieniu zgodności orzeczeń z Konstytucją, a w konsekwencji zapewnieniu wydania orzeczenia słusznego, sprawiedliwego i realizującego konstytucyjną aksjologię i wartości, ale także przyspieszeniu postępowania. Kontrola rozproszona stwarza także możliwość interpretacji Konstytucji oraz ustaw z uwzględnieniem szerokiego spektrum wiedzy specjalistycznej sądów w poszczególnych działach prawa, a tym samym poszerza perspektywę rozumienia Konstytucji.

Wskazać należy, że w Polsce do 31 grudnia 2012 r. obowiązywał zróżnicowany wiek emerytalny, w zależności od płci ubezpieczonego wynoszący 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet. Od 1 stycznia 2013 r. zgodnie z ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 637), obowiązywał nowy wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn. Na podstawie tej ustawy następowało stopniowe podwyższanie i zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat. Obecnie ustawodawca ponownie powrócił do modelu obowiązującego do 31 grudnia 2012 r. Artykuł 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych został zmieniony przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 38). Tym samym od 1 października 2017 r. warunkiem uzyskania przez mężczyznę prawa do emerytury jest osiągnięcie wieku 65 lat, a przez kobietę wieku 60 lat.

[REDAKTOWANO] urodzony 18 listopada 1950 r. powszechny wiek emerytalny osiągnął 18 listopada 2016 r. (66 lat).

Trafnie Sąd Okręgowy wskazał, że [REDAKTOWANO], który zdecydował się przejść na wcześniejszą emeryturę, nie miał - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze jego przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mógł przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewał

się, że fakt wypłacania świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości jego świadczenia w ramach emerytury powszechnej.

W przypadku wnioskodawcy - który złożył wniosek o emeryturę w 2011 r., a zatem jeszcze przed dodaniem do ustawy emerytalnej art. 25 ust. 1b, natomiast prawo do emerytury powszechnej nabył po 1 stycznia 2013 r., a zatem już po dodaniu do tej ustawy art. 25 ust. 1b - występują podstawy do odmowy zastosowania tego ostatniego przepisu jako niezgodnego z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konsekwencją powyższego jest przyznanie mu prawa do przeliczenia jego emerytury powszechnej z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, jednak tylko za okres do 16 listopada 2016 r. (czyli uzyskania wieku uprawniającego do nabycia emerytury powszechnej).

Prawo do emerytury powstaje z mocy prawa z dniem spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych do jego nabycia, ale niezbędne jest także potwierdzenie tego prawa w celu uruchomienia wypłaty ustalonego świadczenia w określonej wysokości, które wymaga złożenia stosownego wniosku i jego rozpoznania w stanie prawnym adekwatnym dla jego oceny (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 19 października 2017 r., III UZP 6/17, OSNP 2018 Nr 3, poz. 34). Czym innym jest zatem prawo do emerytury a czym innym jej wypłata. Analizując powyższe w kontekście rozważań dotyczących naruszenia art. 2 Konstytucji w zakresie sposobu obliczenia emerytury powszechnej [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] uznać należy, że ochrona konstytucyjna nie może trwać po spełnieniu przez niego przesłanek nabycia prawa do emerytury powszechnej tj. po 16 listopada 2016 r. Od 16 listopada 2016 r. wnioskodawca [REDAKTOWANE] do grona wszystkich innych ubezpieczonych, którzy np. rozpoczęli pobieranie emerytury wcześniejszej po 1 stycznia 2013 r., a następnie wystąpili z wnioskiem o emeryturę powszechną, od której podstawy odliczono im pobrane wcześniej kwoty emerytur wcześniejszych, na podstawie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Podsumowując, skoro wnioskodawca [REDAKTOWANE] prawo do emerytury w wieku powszechnym 16 listopada 2016 r. a w chwili przejścia na emeryturę w wieku obniżonym nie mógł spodziewać się tego, że decyzja ta spowoduje obniżenie świadczenia powszechnego, to art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej należy rozumieć i stosować w taki sposób, że potrąceniu podlegają wyłącznie kwoty emerytury w wieku obniżonym wypłacone po osiągnięciu przez niego wieku uprawniającego do nabycia emerytury w wieku powszechnym (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 6 maja 2021 r.,

52/21, Lex nr 3252696 oraz z 18 stycznia 2022 r. 98/21 Lex nr 3352121). Ustawa zmieniająca ustawę o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadzająca ww. przepis została opublikowana w Dzienniku Ustaw z 6 czerwca 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 637). Powyższa regulacja niewątpliwie doprowadziła do sytuacji, w której każda osoba, która złożyła wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1b ustawy przed dniem 6 czerwca 2012 r., a więc przed datą opublikowania ustawy nowelizującej nie tylko została zaskoczona pomniejszeniem świadczenia emerytalnego, a także nie miała możliwości - przewidzieć konsekwencji, jakie na mocy nowo wprowadzonych przepisów wiązały się ze skorzystaniem z prawa do wcześniejszego świadczenia co jest sprzeczne z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji, czyli z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Powyższej sytuacji nie zmienia fakt, że wyrok Trybunału nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw do dnia wydania orzeczenia w sprawie. Zaniechanie władzy wykonawczej w publikacji przedmiotowego orzeczenia nie może wpływać na brak możliwości jego zastosowania.

Odnosząc się do apelacji wnioskodawcy w zakresie żądania przyznania prawa do ponownego obliczenia wysokości emerytury w wieku powszechnym bez pomniejszania podstawy jej obliczenia o sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych z ograniczeniem do osiągnięcia przez odwołującego powszechnego wieku emerytalnego to jest ono niezasadne.

Z tym, że z oczywistych względów odliczeniu nie podlega emerytura wypłacona za okres sprzed daty nabycia prawa do emerytury w wieku powszechnym in abstracto. Inaczej mówiąc nie powinna podlegać odliczeniu wypłacona za okres przed 18 listopada 2016 r. Ochrona konstytucyjna nie może trwać po spełnieniu przez odwołującego się przesłanek nabycia prawa do emerytury powszechnej tj. po 18 listopada 2016 r. Od tej daty wnioskodawca [REDACTED] do grona wszystkich innych ubezpieczonych, którzy np. rozpoczęli pobieranie emerytury wcześniejszej po 1 stycznia 2013 r., a następnie wystąpili z wnioskiem o emeryturę powszechną, od której podstawy odliczono im pobrane wcześniej kwoty emerytur wcześniejszych, na podstawie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny w zaskarżonym orzeczeniu nie doszukał się naruszenia przepisu art.100 k.p.c. Wystąpiły podstawy do wzajemnego zniesienia kosztów

zastępstwa prawnego albowiem odwołanie zostało uwzględnione jedynie częściowo. Ponadto sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu rozpoznającego sprawę i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępnie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór. Dokonując tej oceny sąd orzekający winien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości, a podważenie oceny tego sądu wymaga wykazania że jest ona wadliwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2011 r., II PZ 1/11, LEX nr 852550). Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonego postanowienia i uznania, iż ocena zastosowania przez Sąd Okręgowy art. 102 k.p.c. była oczywiście dowolna.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.